

Józef Wiesław Rosłon

"Die soziale Entwicklung Israels in vorstaatlicher Zeit", Winfried Thiel, Berlin 1980 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 21/2, 271-272

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Winfried Thiel, *Die soziale Entwicklung Israels in vorstaatlicher Zeit*, Berlin 1980 Evangelische Verlagsanstalt 8° ss. 185.

Publikacja ma za podstawę dysertację przedstawioną w lecie 1976 r. na Sekcji Teologicznej Uniwersytetu Humboldta w Berlinie, noszącą ten sam tytuł, wzbogaconą jednak o nową literaturę przed oddaniem do druku, przedyskutowaną i ujętą zwięźle. Promotorem był prof. dr Karl-Heinz Bernhardt. Autor był starszym asystentem. Temat, który opracował, okazało się, że z biegiem czasu znalazł się w nurcie narastającego zainteresowania rozwojem stosunków społecznych, które pozwalają lepiej zrozumieć zjawiska historyczne. Autor skierował swoje zainteresowanie na sposób życia i gospodarowania arabskich beduinów z czasów przed powstaniem islamu i obecnych, będących pónomadami, jak ich odpowiedni poprzednicy w starym królestwie-mieście Mari, by ukazać formy społeczności, jakie mogły się wykształcić we wczesnoizraelskich grupach pónomadów, rozpoczynających już wkrótce życie osiadłe. Z biegiem czasu wypracowana została grupa krewnych jako ich społeczna podstawa. Z kolei autor kreśli organizację patriarchalisticzną, obyczaje i kult tej grupy. Potem przechodzi do stosunków, jakie panowały w kraju o bardziej wykształconej kulturze. Przykładem jest tu konkretna sytuacja społeczna w państwach-miastach Ugarit i Alalach. Zastniwały tam podział na warstwę uprzywilejowanych i warstwę uzależnionych od nich odkrywa się również w miastach-państwach Palestyny w okresie późnego brązu, których sytuację terytorialną, gospodarczą i rozwarstwienie społeczne autor przeanalizował. W dalszym ciągu przedstawił W. Thiel przebieg zajmowania Palestyny przez szczepy izraelskie i przy tym omówił rozwój prawodawstwa dotyczącego życia osiadłego i jego strukturę społeczną. Uważa, że formą organizacyjną plemion był wówczas związek szczepowy bez szczególnych funkcji politycznych.

W wyniku badań autor pokazuje początki rozwarstwiania socjalnego na obywateli pełnoprawnych i dygnitarzy z jednej strony oraz warstwy społecznie niższe z drugiej w okresie przed wykształceniem się struktury państwowej, przy czym naświetla przeglądowo cały ten okres. Po Wprowadzeniu przedstawiona wyżej treść ujęta została w trzy punkty (części): II. Formy społeczne u nomadów, III. Społeczeństwo klasowe w Syrii i Palestynie w okresie późnego brązu — tu jest mowa w dwóch punktach o Ugarit i Alalach oraz o Kanaanie i południowej Syrii, IV Osiadły Izrael w czasach przed wytworzeniem państwa. Przypisy zebrane zostały po każdym z podpunktów podziału treści. Po ostatnich przypisach następuje wykaz skrótów i poczwórny spis rzeczy, mianowicie wykaz omawianych miejsc z tekstu biblijnego, tekstów egipskich, z Alalach, Tell-Amarna, z Kodeksu Hammurabiego, z Mari, tekstów palestyńskich i ugaryckich. Następny, to indeks rzeczowy. Trzeci — słownik terminów akadyjskich, arabskich, hebrajskich i ugaryckich. Ostatni jest spis wspomnianych autorów. W sumie dał nam W. Thiel poważny przyczynek do socjologii pozwalający lepiej rozumieć najstarsze tradycje, sięgające czasów patriarchów i okresu od Mojżesza do początków monarchii, na szerokim tle historycznym, z wykorzystaniem dostępnych obecnie licznych dokumentów pisanych, z zastosowa-

niem oryginalnej terminologii, która, jak się okazuje, znalazła swój odzwiek w Biblii.

Józef Wiesław Rosłon

Jacob Kremer, *Die Bibel lesen — aber wie? Eine kleine Anleitung zum Verstehen der Heiligen Schrift*, Stuttgart 1980 wyd. 7 przejrzone i poprawione, Verlag Katholisches Bibelwerk, 8° ss. 92.

Mały, ale rzeczywiście poręczny i estetycznie wydany, przewodnik po najistotniejszych problemach, jakie nasuwa współczesnemu czytelnikowi Pismo św., wydany po raz pierwszy jesienią 1965 w wydawnictwie Katholisches Bibelwerk w Stuttgarcie, okazał się dziełkiem bardzo pożytecznym, uzyskał już siedem wydań, przy czym w wyd. 6 został na nowo przepracowany i dostosowany do nowych wymagań stawianych przez rozwój problematyki naukowej w badaniach biblistycznych. Autor prof. dr Jakub Kremer (ur. w 1924 r.), od 1972 r. profesor od Nowego Testamentu na Katolickim Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Wiedeńskiego, miał na uwadze w pierwszym rzędzie udostępnienie zrozumienia słowa Bożego szerokim kręgom czytelników, stąd ujęcie popularyzatorskie, jednak dla zainteresowanych bardziej naukowo poruszonymi tematami wskazane są na końcu publikacje w przypisach oraz wykaz pomocy naukowych w postaci wydań tekstu biblijnego, synops, konkordancji i słowników. Po przedstawieniu Biblii jako księgi dla wszystkich, która nie musi być „zamknięta na siedem pieczęci”, omówione zostały trzy grupy zagadnień:

1. Nowe naukowe podejście do Biblii ma być pomocą przy jej odczytywaniu — tu znajduje uzasadnienie krytyczne podejście do Biblii, pojmowanie jej w podwójnym aspekcie, jako słowa Bożego i słowa ludzkiego zarazem, oraz podaje się krótką historię nowszej egzegezy poczynając od B. Spinozy i R. Simona w XVII w. do współczesnego poszukiwania doskonalszych metod w egzegezie historyczno-krytycznej. Przy omawianiu podwójnego ujęcia słowa w Biblii przedstawiony został problem natchnienia, bezbłędności i prawdy Pisma św. w najnowszym ustawieniu teologicznym.

2. Orientacja w ważniejszych wiadomościach niezbędnych dla właściwego rozumienia Biblii, dostarczanych przez współczesną wiedzę biblijną: autorstwo tekstów, język, sposób wyrażania się, mentalność pisarzy oraz tło czasowe i historyczno-religijne.

3. Wiarygodność i prawda Ewangelii — działalność pisarska ewangelistów (tu omówiono zagadnienie synoptyczne), tradycja o czynach i słowach Jezusa w pierwotnym Kościele (postawa apologetyczna, przepowiadanie aktualizujące oraz ujmowanie faktów w świetle zmartwychwstania Pana), możliwość dojścia do życia, działalności i nauczania Jezusa, świadectwa za prawdziwością i wiarygodnością Ewangelii.

4. Siedem zasad przy (prywatnym) czytaniu Biblii: „Szukać słowa Pańskiego” (Am 8, 12); „Kto czyta, niech dobrze rozumie” (Mk 13, 14); „Jak mogę to rozumieć, jeśli nikt mi nie wyjaśni” (Dz 8, 31); codziennie badali Pisma, czy tak się sprawa ma” (Dz 17, 11); „Mów, Panie,